Asia: Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi Euroopan unionin ja kansallisten viljelijätukien hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuk... (VN/27827/2026)

Maa- ja metsätalousministeriö
kirjaamo.mmm@gov.fi

Lausunto

1 Johdanto

Luonnoksessa 90 prosentin, kymmenen hehtaarin ja 60 senttimetrin kriteerit koskevat nimenomaan asetuksen 4 §:n 5 ja 6 momentin turvemaiden suojeluvaatimusten soveltamisen loppumista kriteerit täyttävillä peltolohkoilla. Kyseessä ei ole kaikkia maataloustukia, lannoitusta tai muuta ympäristösääntelyä koskeva yleinen turvemaan määritelmä.
Näihin turvemaiden suojelua koskeviin erityisvaatimuksiin, jotka siis poistuisivat ehdotetun määritelmän mukaisilta turvepelloilta, kuuluvat:
- Maa-aineksen ottamisen sekä maan tai kasvuston polttamisen kielto;
- Uusia avo-ojia ei saa kaivaa, paitsi määritellyissä kosteikon perustamiseen, peruskuivatukseen tai tilusjärjestelyihin liittyvissä poikkeustapauksissa
- Turvemaalla sijaitsevan pysyvän nurmen saa kyntää enintään kerran neljän vuoden ajanjaksolla. Tämä ei syrjäytä uusien maatalousmaiden tai Natura-alueiden pysyvien nurmien tiukempia kyntörajoituksia.
- 1.1.2023 alkaen muusta käytöstä maatalousmaaksi otetut turvemaa-alat, esimerkiksi raivatut alat: Nurmen uusimisessa kyntö on kielletty; uusiminen voidaan tehdä suorakylvöllä tai kevennetyllä muokkauksella ja kylvämällä uusi nurmi välittömästi muokkauksen jälkeen. Viljelyä helpottaviin vähäisiin rajamuutoksiin ja saarekkeiden poistoihin liittyy poikkeuksia.
Ehdollisuuden mukaisten maatalouskäytössä olevien turvemaiden suojeluvaatimusten piiriin kuuluisi muutosehdotuksen mukaan noin 22 % turvepeltoalasta ja ulkopuolelle jäisi noin 225 000 ha eli 78 %. Luonnoksen 65 000 ha tarkoittaa rajauksen mukaisten kokonaisten peruslohkojen pinta-alaa, mikä ei välttämättä ole täysin sama laskentakäsite kuin turvemaalajin todellinen ala.
Pelkistetysti voidaan todeta, että lohko, jonka alasta 89 % sijaitsee määritellyllä turvealueella, poistuisi edellä mainittujen turvepeltojen suojelua koskevien ehtojen piiristä. Sen sijaan 90 %:n rajan täyttävä lohko kuuluisi ko. ehtojen piiriin edelleenkin. Kokonaan paksuturpeinen lohko voisi jäädä tältä osin lievennettyjen ehdollisuuden vaatimusten piiriin, jos yhtenäinen turvealue sen ympärillä on alle kymmenen hehtaaria.
Muutosesitys ei itsessään merkitsisi lisätukea tai sitä, että ulkopuolelle jäävät pellot muuttuisivat tukikelvottomiksi; ehdotus muuttaa vain turvepeltoja koskevien suojeluvaatimusten kohdentumista.
Aiheellinen kysymys on, mitä muutosta muutosehdotus tarkoittaisi maatiloille ja niiden toiminnalle ja pellonkäytölle, jos turvepelloista, joita yhteensä noin 290 000 ha, vain 65 000 ha katsottaisiin ehdollisuuden vaatimusten piiriin kuuluviksi turvemaaksi, eli vain ne peruslohkot, joilla vähintään 90 prosenttia sijaitsee yhtenäisellä vähintään kymmenen hehtaarin kokoisella alalla, ja joilla turvekerroksen paksuus on vähintään 60 senttimetriä.

2 Lausunto

Muutosesitys tarkoittaisi ennen kaikkea turvemaiden ehdollisuuden erityisehtojen soveltamisalan kaventamista – ei sitä, että suurin osa turvepelloista lakkaisi olemasta kaikkien ehdollisuuden vaatimusten piirissä olevaa turvemaata. Kasvihuonekaasuinventaarion mukaiseen turvepeltojen alaan tai päästölaskentaan muutosesitys ei vaikuttaisi. Maatiloille vaikutus olisi kaksijakoinen: Valtaosa lohkoista jäisi turvemaiden suojelua koskevien ehdollisuuden ehtojen ja rajoitusten ulkopuolelle, mutta ehdollisuuden vaatimukset ja niiden mukaiset rajoitukset kohdistuisivat edelleen lohkoihin, jotka täyttävät tiukan rajauksen.
Seuraavat ehdollisuuden vaatimukset velvoitteet käytännössä poistuisivat noin 225 000 ha alalta turvepeltoja.
Rajauksen ulkopuolelle jäävällä lohkolla turvemaiden suojelun erityisehdot eivät siten enää rajoittaisi toimintaa tämän muutosesityksen perusteella. Muut sovellettavat ehdot ja lainsäädäntö jäisivät kuitenkin voimaan: esimerkiksi yleistä sängenpolttokieltoa tai uusien maatalouskäyttöön otettujen alojen nurmivaatimusta ei voisi kiertää tällä rajauksella.
Maatilojen toimintaan muutosesitys vaikuttaisi siten, että rajauksen ulkopuolelle jääville lohkoille tulisi enemmän liikkumavaraa.
Taloudellinen hyöty syntyisi vain silloin, kun turvemaiden suojeluun liittyvät ehdot ovat tosiasiallisesti rajoittaneet tilan toimintaa ja suunnitelmia. Mahdollisia hyötyjä olisivat esimerkiksi joustavampi pysyvän nurmen uusiminen tai kuivatusratkaisun toteuttaminen, jos muut ehdot sallivat sen. Jos tila ei muutenkaan kyntäisi pysyvää nurmea tiheämmin kuin kerran kolmessa vuodessa, tai kaivaisi uusia avo-ojia, välitön tuotantokustannusten muutos voisi jäädä erittäin vähäiseksi.
Aiempi tutkimus on tuonut esille, että rehunurmien, kesantojen ja viljojen lisäksi turvepeltoalalla viljellään varsin vähän muita viljelykasveja. Turvepelloilla kuitenkin viljellään muutamia satoja tai tuhansia hehtaareja esim. öljykasveja ja hernettä.
Vaikka asiasta ei ole tehty tarkempaa arviota, on syytä epäillä, että muutosesitys jättäisi entisenlaisen ehdollisuuden piiriin suhteessa eniten turvepeltoja alueilla, joilla turvemaat muodostavat suuria yli 10 ha yhtenäisiä kokonaisuuksia. Tällaisia alueita ovat todennäköisimmin Pohjois-Pohjanmaan, Lapin, Kainuun ja osin Keski- ja Etelä-Pohjanmaan maakunnat. Näillä alueilla turvemaalajia olevilla peltolohkoilla viljely voisi jatkua, mutta edellä mainittuja ehdollisuuden rahoituksia olisi noudatettava kuten ennenkin.
Muilla alueilla, joilla laajoja yhtenäisiä turvemaa-alueita on vähän, suuri valtaosa turvepelloista vapautuisi em. ehdollisuuden turvemaiden suojelua koskevista vaatimuksista.
Muutosesitys ei itsessään määrää kaikkia 65 000 hehtaaria vetettäviksi, poistettaviksi tuotannosta tai siirrettäviksi nurmelle. Esimerkiksi pysyvän nurmen kyntörajoitus koskee pysyvää nurmea, ei automaattisesti kaikkea turvepellon viljelyä.
Kotieläintilan kannalta mahdollinen kustannus riippuisi erityisesti siitä, ovatko kyseiset pellot välttämättömiä rehuntuotannolle ja lannanlevitykselle sekä löytyykö tilalta korvaavaa peltoalaa. Esimerkiksi Luken vuonna 2024 tekemässä Turvepeltojen käytön tiekartassa todettiin, että keskimääräistä korkeampi eläintiheys (eläinyksiköitä hehtaaria kohti) ja vähäinen pellonkäytön joustovara vaikeuttavat etenkin vettämiseen liittyviä muutoksia. Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että nyt ehdotettu rajaus aiheuttaisi vettämisvelvoitteen.
Muutosehdotus synnyttäisi jyrkkiä eroja muuten samankaltaisten lohkojen välille. Tällä olisi kuitenkin todennäköisesti varsin harvoin käytännön merkitystä

viljelijälle.
Vaikutus ei siten määräytyisi vain pellon turpeisuuden perusteella, vaan myös lohkorajojen ja ympäröivän turvealueen yhtenäisyyden mukaan. MMM perustelee rajausta kartta-aineiston luotettavuudella ja sillä, että ehdot voidaan toimeenpanna ja valvoa kokonaisilla peruslohkoilla.
Muutosesityksen vaikutuksia maatilojen kustannuksiin ei voi vielä päätellä pinta-alojen suhteesta. Siihen tarvittaisiin tieto rajauksen sisään ja ulkopuolelle jäävien lohkojen tiloista, käyttötavoista ja suunnitelluista toimenpiteistä.
Hallinnollinen rajaus ei poista ulkopuolelle jäävien peltojen turvetta tai sen hajoamiseen liittyvää päästöongelmaa. Luonnoksen perustelutkin kuvaavat turpeen esiintymistä lohkoilla vaihtelevaksi ja turvekerrosta viljelyssä ohenevaksi.
65 000 ha ei tämän luonnoksen perusteella automaattisesti korvaa turvepeltojen kokonaisalaa ennallistamistavoitteissa tai kasvihuonekaasuinventaariossa.
Luonnos rajaa vain tiettyjen turvemaiden suojeluun liittyvien ehdollisuusvaatimusten soveltamista.

3 Lausunnon tiivistelmä

Ehdollisuuden mukaisten maatalouskäytössä olevien turvemaiden suojeluvaatimusten piiriin kuuluisi muutosehdotuksen mukaan noin 22 % turvepeltoalasta ja ulkopuolelle jäisi noin 225 000 ha eli 78 %. Luonnoksen 65 000 ha tarkoittaa rajauksen mukaisten kokonaisten peruslohkojen pinta-alaa, mikä ei välttämättä ole täysin sama laskentakäsite kuin turvemaalajin todellinen ala.
Pelkistetysti voidaan todeta, että lohko, jonka alasta 89 % sijaitsee määritellyllä turvealueella, poistuisi edellä mainittujen turvepeltojen suojelua koskevien ehtojen piiristä. Sen sijaan 90 %:n rajan täyttävä lohko kuuluisi ko. ehtojen piiriin edelleenkin. Kokonaan paksuturpeinen lohko voisi jäädä tältä osin lievennettyjen ehdollisuuden vaatimusten piiriin, jos yhtenäinen turvealue sen ympärillä on alle kymmenen hehtaaria.
Maatiloille muutos olisi laaja erityissääntelyn rajaus, mutta ei välttämättä laaja välitön muutos viljelyssä. Rajauksen ja samalla turvemaiden suojeluvaatimusten ulkopuolelle jäävät peltolohkot, lähes 80 % turvepeltojen alasta, saisivat enemmän toimintavapautta, kun taas nykyisellään voimassa olevat erityisrajoitukset kohdistuisivat paksuturpeisiin, yhtenäisillä turvealueilla sijaitseviin lohkoihin.
Turvemaiden erityisten suojeluvaatimusten soveltamisalan muutosesityksessä ehdotettu kaventuminen ei tarkoita peltolohkon vapautumista kaikesta ehdollisuudesta. Se tarkoittaisi vain tiettyjen turvemaakohtaisten rajoitusten poistumista muiden sovellettavien tukiehtojen jäädessä voimaan.
Maatalousekonomisesti keskeinen kysymys olisi: kuinka monella tilalla ja millä lohkoilla nämä rajoitukset todella muuttaisivat maatilojen toimintaa, ja kuinka suuri osa rajauksen sisään jäävästä alasta sijaitsee tiloilla, joilla vaihtoehdot ovat vähäiset? Muutosesityksen taloudellisten vaikutusten arviointi ei ole näiden tietojen puuttuessa toistaiseksi mahdollista. Turvepeltojen käytön tiekartan (2024) tulosten perusteella maatiloilla on kuitenkin pääsääntöisesti ainakin vähän tai jossain määrin joutovaraa pellonkäytössä lukuun ottamatta korkeiden eläintiheyden tiloja. Siksi on syytä epäillä, että muutosesityksen taloudelliset vaikutukset eli kustannusten aleneminen eräiden ehdollisuuden vaatimusten poistuessa turvelohkoiksi katsotuilta pelloilta jää hyvin vähäiseksi.
Muutosesitys voi kuitenkin vaikuttaa vetettävien turvepeltojen pinta-alaan EU:n Ennallistamisasetuksessa, jos sen kansallisessa toteutuksessa vain

muutosesityksen mukaiset turvepellot katsotaan kuuluvan vettämistavoitteiden piiriin. Ylipäätään ennallistamisasetuksen mukaisten vettämistavoitteiden piiriin kuuluva turvepeltoala voi olla vähäinen, jos Suomessa katsotaan tarpeelliseksi erilaisten joustojen täysimääräinen hyödyntäminen, jotta vetettävä turvepeltoala jäisi mahdollisimman vähäiseksi. Tässä yhteydessä on kuitenkin syytä muistaa, että silloin myös vettämisestä mahdollisesti saatavat hyödyt ilmastonmuutoksen hillinnälle ja sopeutumiselle sekä vesiensuojelulle ja luonnon monimuotoisuudelle jäävät myös saavuttamatta, vaikka näitä voitaisiin saavuttaa kustannusvaikuttavasti maatilojen toimintaa ja ruoantuotantoa heikentämättä.

Jani Lehto

Johtaja, Biotalous ja ympäristö

Hyväksytty Luken prosessinhallintajärjestelmässä 24.11.2026 klo 19:44:19.

Lausunnon valmistelija(t):
Heikki Lehtonen
Henrik Wejberg, Jyrki Niemi

Liitteet:

Tiedoksi: